

Uloga komorne glazbe u oblikovanju glazbenika

Đurđević, Dunja

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Music / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:116:773739>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

Repository / Repozitorij:

[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU, MUZIČKA AKADEMIJA

VII. ODSJEK ZA DUHAČKE INSTRUMENTE

DUNJA ĐURĐEVIĆ

**ULOGA KOMORNE GLAZBE U
OBLIKOVANJU GLAZBENIKA**

DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU, MUZIČKA AKADEMIJA
VII. ODSJEK ZA DUHAČKE INSTRUMENTE

ULOGA KOMORNE GLAZBE U OBLIKOVANJU GLAZBENIKA

DIPLOMSKI RAD

Mentor: red. prof. art. Marina Novak

Student: Dunja Đurđević

Ak. god.: 2020./2021.

ZAGREB, 2021.

DIPLOMSKI RAD ODOBRILO MENTOR

red. prof. art. Marina Novak

Potpis

U Zagrebu, 31. svibnja 2021.

Diplomski rad obranjen _____

POVJERENSTVO:

1. _____
2. _____
3. _____

OPASKA:

PAPIRNATA KOPIJA RADA DOSTAVLJENA JE ZA POHRANU KNJIŽNICI MUZIČKE AKADEMIJE

Predgovor

Htjela bih se najprije zahvaliti svima onima koji su mi pomogli u pisanju ovog diplomskog rada, studentima i profesorima, koji su odvojili svoje vrijeme za ovo istraživanje. Zaista veliko hvala profesorima Karolini Šantl-Zupan, Lauri Vadjon, Vlatki Peljhan, Goranu Merčepu, Pavlu Zajcevu, Danijelu Detoniju i Saši Nestoroviću što su velikodušno odgovarali na sva moja pitanja, bili spremni na suradnju, strpljivi za svako moje pitanje i što su podijelili sa mnom oduševljenje o izradi ovog diplomskog rada.

Veliko hvala ide i mojoj profesoricu, ujedno i mentorici, Marini Novak koja me usmjerila u odabiru teme i pomogla mi u izračunavanju korelacija. Hvala i za svo bodrenje tijekom ovih pet godina studija, za svaku podršku i razumijevanje.

I na samom kraju, htjela bih zahvaliti svojim roditeljima bez kojih ne bih bila tu gdje jesam, kao i svim drugim dragim ljudima koji su uvijek bili tu kao izvor motivacije i podrške.

Sažetak:

Ovaj rad sadrži kratki pregled nastavnog plana i programa predmeta skupnog muziciranja za osnovne i srednje glazbene škole, ali i visokoškolske ustanove. Također, spomenuti su primjeri rada komorne glazbe u inozemstvu. Opisan je postupak istraživanja na temu uloge komorne glazbe u oblikovanju glazbenika koje je provedeno putem anonimne ankete među studentima i polustrukturiranog intervjua s nastavnicima. Istraživanjem je dokazana svjesnost studenata i nastavnika o važnosti uloge nastave komorne glazbe te njenom utjecaju na kvalitetu solističkog sviranja, kao i bržem i lakšem snalaženju u zboru, orkestru ili drugom većem ansamblu. Uz to, imamo jasan prikaz interakcije, kompetencija, socijalnih elementa, discipline i motivacije studenata koji su sudjelovali u istraživanju. O socijalnim vještinama, disciplini i motivaciji su govorili i nastavnici iz svoje perspektive, kao i o metodama rada koje su im se pokazale najučinkovitijima.

Ključne riječi: komorna glazba, solističko sviranje, snalaženje unutar orkestra, zbora ili drugog većeg ansambla

Abstract: This paper contains a brief overview of the curriculum of group music subjects for primary and secondary music schools, as well as higher education institutions. Also, examples of chamber music work abroad are mentioned. The research process on the role of chamber music in shaping musicians is described and proven through anonymous surveys and a semi-structured interview. The research proved the awareness of students and teachers about the importance of the role of chamber music teaching and its impact on the quality of solo playing and faster and easier navigation in a choir, orchestra or other ensemble. In addition, we have a clear view of the interaction, competence, social elements, discipline, and motivation of the students who participated in the research. Teachers also spoke, from their perspective, about social skills, disciplines and motivation, as well as the work methods that proved to be the most effective.

Key words: chamber music, solo performing, managing within an orchestra, choir, or other larger ensemble

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	7
2. NASTAVA KOMORNE GLAZBE.....	8
2.1. Metodologija rada.....	10
3. UTJECAJ KOMORNE GLAZBE NA RAZVOJ GLAZBENIKA IZ PERSPEKTIVE STUDENATA GLAZBE.....	11
3.1. Uzorak.....	11
3.2. Analiza odgovora ispitanika.....	20
4. MIŠLJENJE NASTAVNIKA, MENTORA KOMORNE GLAZBE.....	22
4.1. Interakcije u nastavi komorne glazbe.....	22
4.2. Doprinos nastave komorne glazbe razvoju kompetencija glazbenika.....	23
4.3. Rad sa studentima u nastavi komorne glazbe.....	25
5. DISKUSIJA.....	28
6. ZAKLJUČAK.....	29
7. BIBLIOGRAFIJA.....	30
Izvori	30
Popis grafičkih prikaza	30
Prilog 1	32
Prilog 2	36

1. UVOD

Ovaj rad nastao je iz želje za osvještavanjem važnosti komorne glazbe kao predmeta, što u glazbenim školama, što na visokoškolskim glazbenim ustanovama. Cilj istraživanja je saznati mišljenje i stavove studenata i nastavnika na akademijama o ulozi komorne glazbe i njenom utjecaju na profesionalni razvoj glazbenika. Istraživanje se podjednako temelji na odgovorima ispitanika studenata i ispitanika nastavnika-mentora. Ukratko su opisana pravila nastave komorne glazbe u osnovnim i srednjim glazbenim školama potkrijepljena nastavnim planovima i programima u Republici Hrvatskoj, ali su spomenuti i primjeri nastave i bavljenja komornom glazbom u inozemstvu.

U trećem je poglavlju opisan način oblikovanja ankete, uzorak i način postavljanja pitanja. Anonimna anketa napravljena je putem Google obrasca koja se među ispitanicima dijelila metodom "snježne grude". U njoj je sudjelovalo 75 ispitanika, od kojih su velika većina studenti Muzičke akademije u Zagrebu. Odgovarali su na tri skupine pitanja: opća pitanja, pitanja vezana za nastavu komorne glazbe i pitanja koja su vezana za ulogu mentora i metode rada na nastavi komorne glazbe. Na kraju ankete ispitanici su po želji mogli odgovoriti na pitanja za tzv. "uspješne" komorne sastave.

Zahvaljujući velikom broju odaziva profesora na sudjelovanje u istraživačkom radu, bilo je moguće doznati i mišljenje "druge strane". Nakon što su ukratko uvedeni u podatke o anketi provedenoj među studentima glazbe, slijedila su pitanja vezana za interakciju u nastavi komorne glazbe, doprinos nastave komorne glazbe razvoju kompetencija glazbenika te naposljetku pitanja vezana za njihovo iskustvo i rad u nastavi komorne glazbe. Odgovori su se često podudarali, ali bilo je i različitih mišljenja.

2. NASTAVA KOMORNE GLAZBE

Komorna glazba prakticira se već od osnovne glazbene škole gdje, po nastavnom planu i programu (MZOŠ, 2006), stoji da se nastavni program djelomice modificira prema karakteru skupine s obzirom na različiti uzrast učenika, različite razine njihove intelektualne i mentalne zrelosti te posebnosti njihovih osobnih interesa. Prostor za formiranje sastava ostavljaju nastavnicima, dok podsjećaju kako manju važnost treba pridavati gomilanju programa, a veći emocionalnom doživljaju i zanimanju za glazbeno djelo. Poseban naglasak je na skupnom muziciranju gdje učenik doživljava svu ljepotu druženja uz glazbu te razvija važnu osobinu – sposobnost tolerancije i međusobnog poštovanja. Program je sastavljen od različitih skladbi, od klasične i zabavne literature do izvorne narodne glazbe. Način vrednovanja prema nastavnom planu i programu je takav da učenik polaže ispit koji se ne ocjenjuje, već se njegov razvoj prati tijekom nastavne godine putem rada na nastavnim sadržajima te na obaveznim javnim nastupima sa sastavom. Skupno muziciranje obavezni je predmet od trećeg razreda osnovne škole, a u njega se ubrajaju zbor, orkestar ili komorna glazba.

Svi učenici srednjih glazbenih škola obavezno polažu predmet skupnog muziciranja tj. zbora, orkestra ili komorne glazbe. Prema nastavnom planu i programu za srednje glazbene škole (MZOŠ, 2008), skupno muziciranje za učenike prvih i drugih razreda gitare, glasovira i učenike pripremnih razreda obavezna je nastava zbora, dok je onima ostalih instrumenata orkestar. U slučaju da su se u prvom i drugom razredu srednje škole učenici umjesto zbora ili orkestra odlučili za nastavu komorne glazbe, pohađaju ju jednom tjedno. Nastava komorne glazbe postaje obavezni predmet svim učenicima u trećem razredu srednje škole. Obrazovni sadržaj za učenike srednjih glazbenih škola prema nastavnom planu i programu je razvijanje sposobnosti zajedničkog muziciranja, upoznavanje literature komorne glazbe u različitim sastavima te različitih epoha i stilova, prilagođavanje tehnike u cilju zajedničkog muziciranja, razvijanje tehnike čitanja s lista te razvijanje sposobnosti zajedničkog sviranja pred auditorijem. Navode kako se literatura bira prema vrstama komornih sastava te da su ishodi učenja minimalno dva glazbena djela iz različitih stilskih epoha, čitanje s lista i jedan nastup tijekom školske godine. Za godišnji ispit priznaje se nastup tijekom školske godine.

Komorna glazba prisutna je na svim glazbenim visokoškolskim ustanovama u studijskom programu za izvođače gdje je jedan od obaveznih predmeta. Na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu količina nastave komorne glazbe ovisi o smjeru koji student pohađa.

Puhači, gudači, gitaristi, tamburaši i udaraljkaši slušaju nastavu komorne glazbe deset semestara, orguljaši i klaviristi šest semestara, a solo pjevači samo četiri semestra.

Kao primjer bavljenja problematikom nastave komorne glazbe Alexander (Alexander, 2015) je naveo kako bi nastava komorne glazbe najprije trebala biti dobro strukturirana. Spominje važnost profesionalne suradnje među članovima ansambla te uhodane tehnike vježbanja i razvijanja tehničkih komponenata. Upućuje na to da bi se grupi s kojom se kreće raditi trebalo objasniti način rada, odrediti "pravila ponašanja" i generalni plan rada, točnije, slaganje rasporeda i podjela repertoara. Smatra da je potrebno definirati ciljeve i podijeliti dužnosti između članova ansambla. Isto tako, Camber Music Society (CMS, 2014) daje na važnosti komornoj glazbi jer vjeruju kako učenje, izvođenje, skladanje ili slušanje komorne glazbe vodi do jedne od najdubljih glazbenih i osobnih povezanosti koje se mogu stvoriti kroz umjetnost u bilo kojem obliku. Cilj je stimulirati i poticati uvažavanje, izvođenje i stvaranje komorne glazbe. Smatraju da kroz izvođenje komorne glazbe učenik razvija vještine rješavanja problema i analitičke vještine, razvija sposobnost prosuđivanja i stječe zrelost kao izravni rezultat odgovornosti. Na taj način učenici dobivaju priliku za kreativnost, razvijaju socijalni okvir za suradničke projekte i šire sliku o pojmu estetike. Kao što postoji CMS u Americi, tako je i u Europi prije 16 godina nastala European Chamber Music Academy (ECMA, 2001). ECMA je postalo mjesto za dokazivanje mladih profesionalnih komornih sastava u Europi. Vrhunske glazbene škole u Europi i najpoznatiji festivali sudjeluju u ovom programu za usavršavanje i izgradnju karijere. Uključuju najbolje mlade komorne sastave iz cijele Europe. Isto tako, *Association Européenne des Conservatoires* (AEC, 2007) vodeća je organizacija glazbenog obrazovanja u Europi koja profesionalno umjetničko obrazovanje vidi kao priliku za usavršavanje u tri područja: umjetničkoj praksi, učenju i podučavanju te istraživanju i inovacijama. Nastoje potaknuti ove elemente i zagovarati raznolikost i dinamičnost kojom se provode u različitim institucijama, zemljama i regijama. Godine 2007. radna skupina AEC organizacije *Polifonia Tuning* u završnom izvješću podijelila je opise ishoda učenja za prvi i drugi ciklus studija visokog glazbenog obrazovanja u tri dijela: praktični ishodi (temeljeni na vještinama), teorijski ishodi (temeljeni na znanju) i opći ishodi. Između ostalih, u dokumentu je moguće pronaći ishode učenja i za nastavu skupnog muziciranja.

Uvidom u relevantnu literaturu izdvojila bih istraživanje o djelovanju učeničkog komornog sastava Rosie Burt-Perkins i Janet Mills (2008) koje govori o "Learning to perform" projektu, trogodišnjem praćenju učenja glazbe na konzervatoriju u Velikoj Britaniji. Dok se na konzervatoriju oslanjaju na kurikulum koji je najviše koncentriran na individualni rad sa studentima, također nude i školarine za učenje komorne glazbe. Autorice žele dati do znanja da komorna glazba može biti jedan od načina na koji studenti mogu proširiti svoje znanje, kao i odgojne sposobnosti koje im mogu pomoći u samopromoviranju. Fokusiraju se na razvoj jednog puhačkog kvinteta, koncentrirajući se na duboko razumijevanje prilika ili ograničenja da se isplati učiti. Koristeći zapise iz intervjua, u kombinaciji s upitnicima i promatranjima, prate uspjehe kvinteta, kao i njihova razočarenja te utjecaj stečenog iskustva na same članove. Kvintet se ispostavlja kao sastav gdje studenti mogu naći izazov i mogu biti "izazvani", gdje mogu puno naučiti i napredovati u glazbi, kao i van glazbenih okvira. Pošto predmet odlukom konzervatorija više nije bio obvezan kolegij, odnosi u kvintetu su s vremenom zahladili te se kvintet polako raspao. Na kraju predlažu da se provedeno istraživanje što prije uzme u obzir radi oblikovanja samih glazbenika te promjene kurikuluma konzervatorija.

2.1. Metodologija istraživanja

Cilj ovog istraživanja je saznati mišljenje i stavove studenata i nastavnika na akademijama o ulozi komorne glazbe i njenom utjecaju na profesionalni razvoj glazbenika, kao i potaknuti ispitanike o razmišljanju istog.

Podatci u ovom radu temelje se na dobivenim odgovorima iz anonimne ankete provedene među trenutnim studentima glazbe muzičkih akademija, kao i polustrukturiranog intervjua u kojemu je sudjelovalo sedmero nastavnika komorne glazbe Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu. Za obje skupine ispitanika pitanja su bila podijeljena u dvije kategorije, pitanja vezana za nastavu komorne glazbe (interakcija, kompetencije, socijalni elementi, disciplina, motivacija) i pitanja koja su vezana za ulogu mentora i metode rada na nastavi komorne glazbe. Odgovori ispitanika pisani su kronološki po kategorijama, a pojedini su prikazani putem grafikona. Unutar odgovora izdvojeni su i neki od citata obje skupine ispitanika.

3. UTJECAJ KOMORNE GLAZBE NA RAZVOJ GLAZBENIKA IZ PERSPEKTIVE STUDENATA GLAZBE

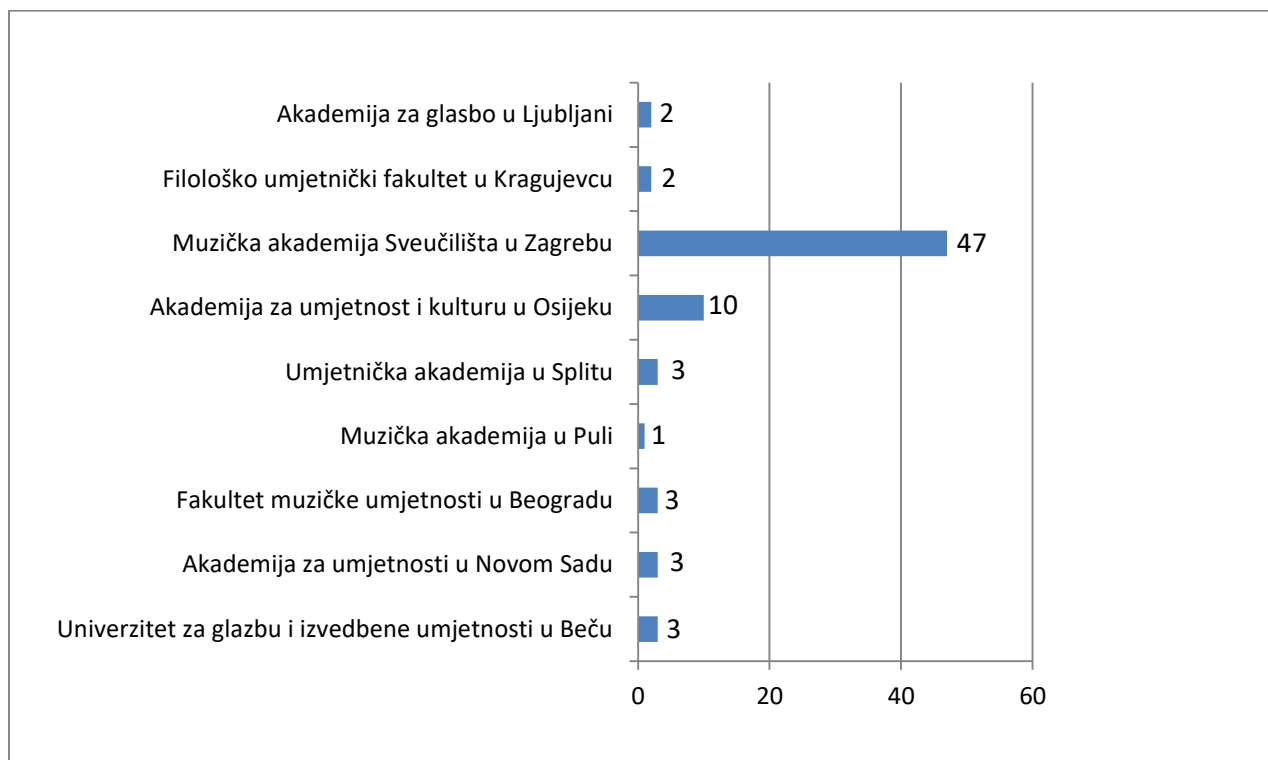
Studenti su bili pozvani na anonimno sudjelovanje u ispitivanju putem ankete Google obrasca. Pozivnica za sudjelovanje je bila postavljena na Facebook stranicu grupe studenata Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu gdje se metodom "snježne grude" dijelila među studentima. Anketa je bila otvorena za ispunjavanje deset dana, a otprilike se jedna trećina studenata s izvođačkih odsjeka Muzičke Akademije u Zagrebu odlučila na sudjelovanje.

Na samom početku obrasca ankete naglašeno je kako je istraživanje u potpunosti dobrovoljno, u cijelosti anonimno te da se u svakom trenutku može odustati od istog. Anketa je sastavljena od tri dijela te je na kraju imala i dodatak koji nije bio obavezan za rješavanje. Sastoji se od općih pitanja (spol, godina studija, smjer, način raspodjele u komorni sastav), pitanja vezanih za nastavu komorne glazbe (interakcija, kompetencije, socijalni elementi, disciplina, motivacija) i pitanja koja su vezana za ulogu mentora i metode rada na nastavi komorne glazbe. Pitanja su postavljena tako da su ispitanici mogli odabrati ponuđen odgovor ili na Likertovoj skali od 1 do 4 odrediti koliko se slažu s navedenom tvrdnjom (gdje je 1 označavalo niti malo, 2 – malo, 3 – donekle, a 4 – slaganje u potpunosti). Također, takva pitanja su bila obavezna te ako ispitanici nisu odgovorili na njih, nisu mogli nastaviti s ispunjavanjem ankete. Pored zatvorenih, postojala su i otvorena pitanja na koju su ispitanici odgovarali opisno, na koji način komorna glazba utječe na njih kao glazbenike u kvaliteti solističkog sviranja te na brže snalaženje u orkestru, zboru ili drugom većem ansamblu. Istog karaktera bilo je i pitanje prednosti i nedostataka komorne glazbe. Dodatno, ispitanici su po želji mogli odgovoriti na pitanja za tzv. "uspješne" komorne sastave o tome koliko puta tjedno imaju samostalne probe, koliko su duge i ovisi li broj proba o nadolazećem projektu, o ulozi mentora i članova u uspjehu komornog sastava te način promoviranja. U prilogu br. 1 nalazi se anketni upitnik. Sakupljeni podaci analizirani su unošenjem u SPSS, program statističke obrade podataka, kojim su izračunate korelacije između pojedinih odgovora, čime su dobiveni najupečatljiviji odgovori, ovisno o međusobnom podudaranju.

3.1. Uzorak

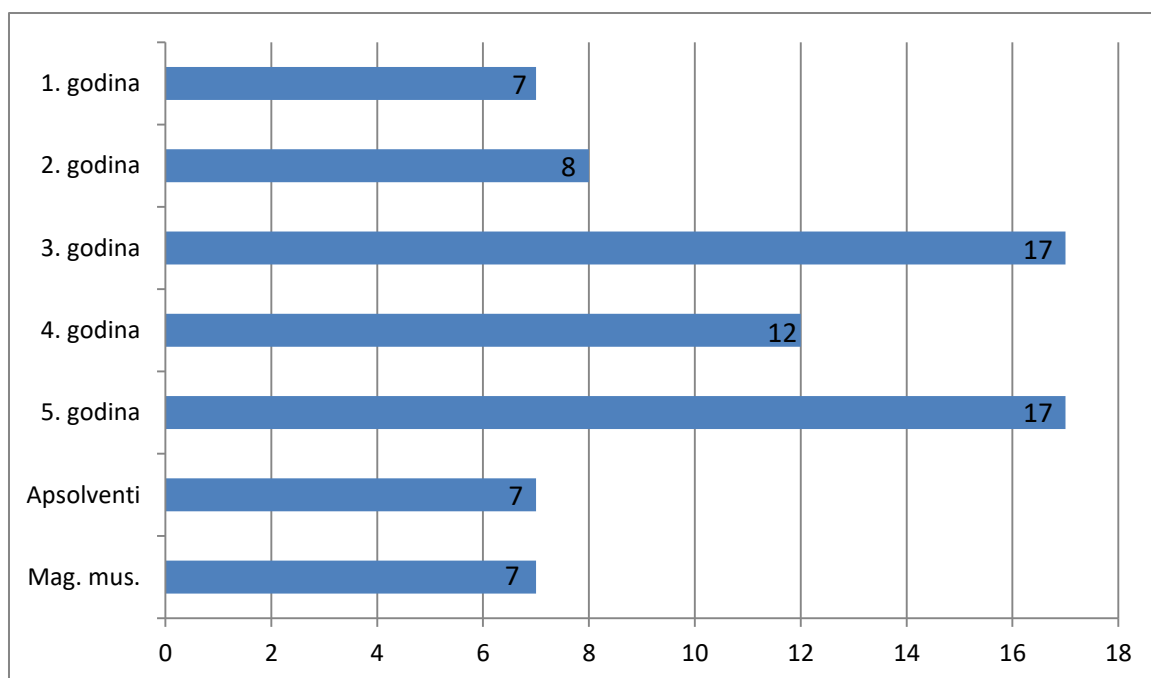
Anketu je ispunilo sedamdeset i pet ispitanika, od kojih su četrdeset i tri osobe ženski, trideset i jedan muški dio populacije, a samo se jedan ispitanik nije želio izjasniti. Najbrojniji

su studenti Muzičke akademije u Zagrebu, ali ispitanici su i s drugih akademija: Umjetničke akademije u Splitu, Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku, Muzičke akademije u Puli, Akademije umjetnosti u Novom Sadu, Fakulteta muzičkih umjetnosti u Beogradu, Filološko umjetničkog fakulteta u Kragujevcu, Akademije za glasbu u Ljubljani i Univerziteta za glazbu i izvedbene umjetnosti u Beču što možemo vidjeti i na grafu ispod (Graf 1).

Graf 1 Podaci rješavanja ankete studenata različitih Muzičkih akademija

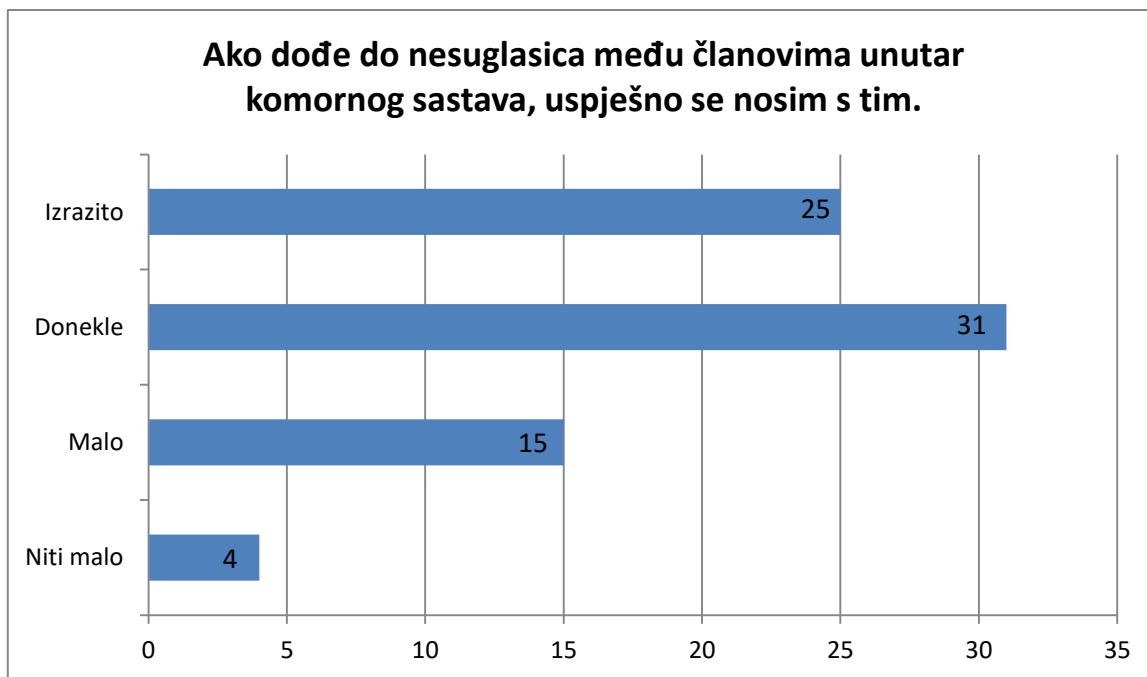
Ispitanici ankete su instrumentalisti i pjevači, od kojih su trideset i sedam puhača, devet gudača, četiri udaraljkaša, četiri klavirista, devet studenata žičanih instrumenata, dva orguljaša i četiri solo pjevača, što daje ukupan broj od sedamdeset studenata. Dvojica ispitanika nisu pisala smjer, a jedan ispitanik koji je riješio anketu pohađa Filozofski fakultet. Putem drugog grafikona (graf 2) prikazana je raspodjela po godinama studija.

Graf 2 Prikaz raspodjele ispitanika po godinama studija

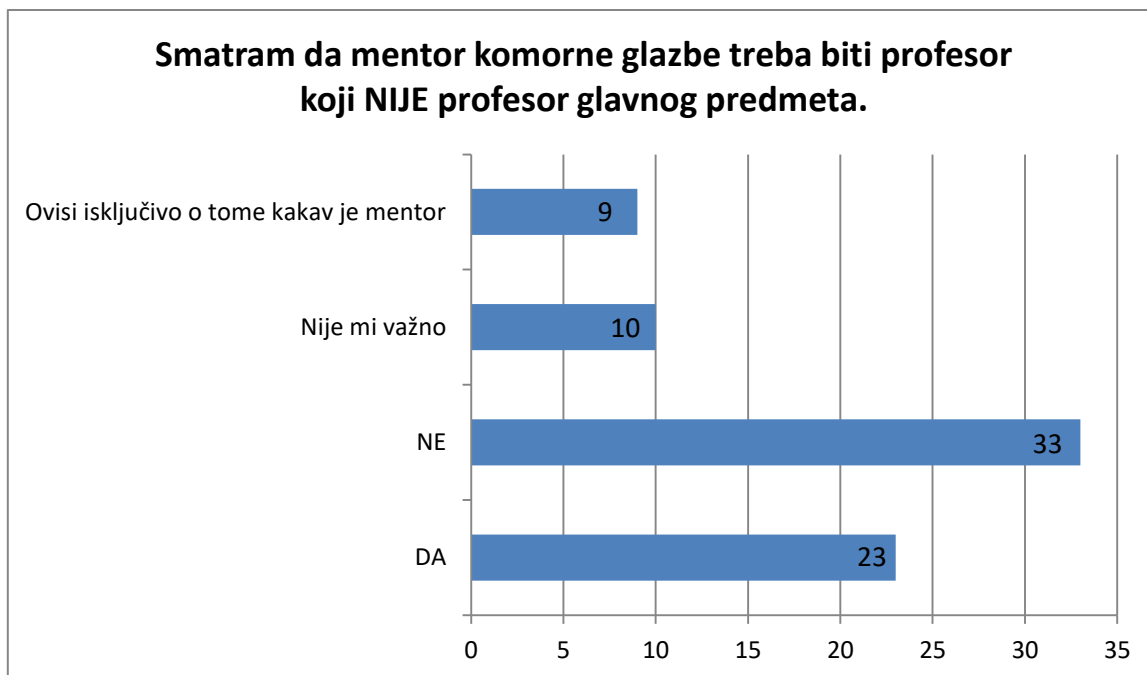
Studenti su u vrijeme ispunjavanja ankete dijelom raspoređeni u određeni komorni sastav, točnije njih trideset i šest, dok su se dvadeset i devet ispitanika okupila u komorni sastav na vlastitu inicijativu. No, postoje studenti koji su u sastavima u kojima su unaprijed određeni, ali radi želje za skupnim muziciranjem s drugim kolegama su samostalno okupili drugi sastav pa na taj način sudjeluju u više komornih ansambala u jednoj godini, njih desetero.

Velika većina ispitanika je potvrdila da redovito dolazi na nastavu komorne glazbe te da se ugodno osjeća svirajući unutar komornog sastava. Međutim, rezultati su podijeljeni u vezi održavanja samostalnih proba bez prisustva mentora. Točnije, 64% održava, a 36% ispitanika nema samostalne probe bez prisustva mentora. Također, većina studenata smatra kako je važno pripremiti učionicu za rad, tj. postaviti stolce i notne stalke na vrijeme, ali sedamnaest ispitanika smatra da to nije bitno. Određivanje cilja smatraju ključnim kako bi sastav lakše funkcionirao. No, gotovo svi se ne slažu s činjenicom da uspjeh sastava ovisi jesu li članovi na istoj godini. Uspjeh povezuju s otvorenom komunikacijom i međusobnim slaganjem. Studenti gotovo jednoglasno odgovaraju da ugodna atmosfera i međusobno slaganje članova ima veliku ulogu u daljnjem funkcioniranju sastava, kao i izražavanje vlastitog i uvažavanje tuđeg mišljenja. Isto tako, smatraju kako međusobna neslaganja mogu utjecati na razilaženje sastava te se različito nose s činjenicom da unutar sastava postoje nesuglasice tj. problemi, što možemo vidjeti na grafikonu (Graf 3) ispod.

Graf 3 Prikaz rezultata o uspješnosti savladavanja nesuglasica među članovima komornog sastava

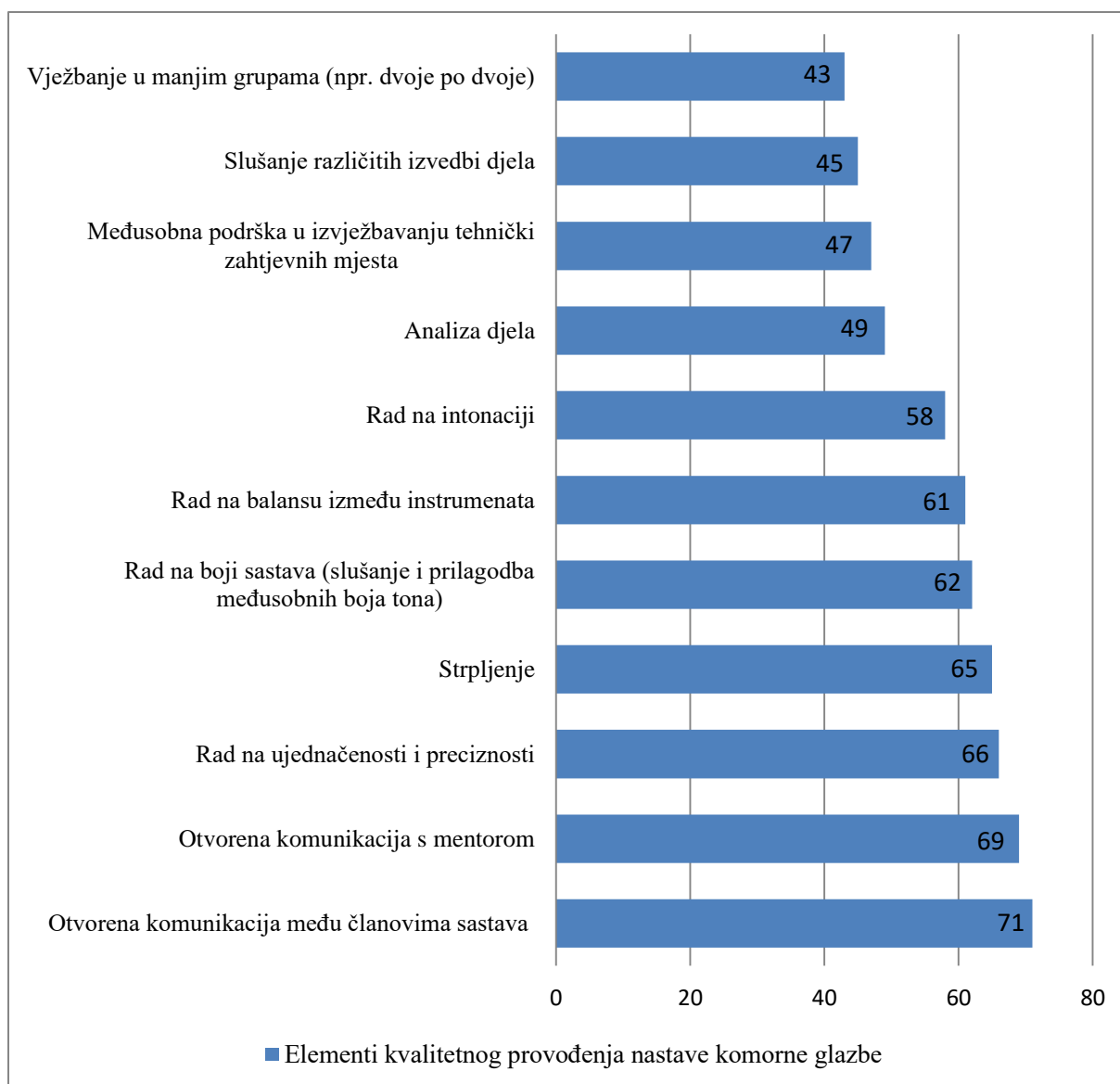
Sljedeća skupina pitanja odnosi se na ulogu mentora i metode rada. Najviše se studenata složilo s činjenicom da je jedna od najvažnijih uloga mentora usmjeravanje članova sastava u načinu vježbanja te da on kao voditelj ima veliku ulogu u kvaliteti komornog ansambla, a na kraju i uspješnosti izvedbe. U manjem broju, ali više od očekivanog, ispitanici su se složili kako bi mentor trebao biti taj koji rješava nesuglasice među članovima sastava. Zatim je slijedilo pitanje kod kojeg se pojavila veća podijeljenost što je prikazano u odgovorima putem grafikona 4 (graf 4).

Graf 4 Odgovori ispitanika na gore postavljeno pitanje

Dvadeset i tri ispitanika smatra da bi njihov mentor nastave komorne glazbe trebao biti nastavnik koji nije nastavnik njihovog glavnog predmeta. Nešto više, točnije, trideset i tri ispitanika smatra da bi to trebao biti nastavnik njihovog glavnog predmeta, dok ostalih devetnaestero smatraju kako to ovisi o tome kakav je mentor po kvaliteti ili da navodi kako im to nije važno.

Na grafikonu 5 (graf 5) prikazani su rezultati ispitanika koji se odnose na provođenje kvalitetne nastave komorne glazbe. Ispitanici smatraju gotovo najvažnijom stavkom uspješnu i otvorenu komunikaciju s mentorom, ali i drugim članovima komornog sastava. Također, neizostavni elementi su strpljivost i rad na ujednačenosti i preciznosti, kao i rad na slušanju i prilagodbi međusobnih boja tonova. Isto tako, velika većina se slaže da je bitno raditi na intonaciji i balansu među instrumentima, dok u manjoj mjeri smatraju kako je važno raditi analizu djela. Manji dio studenata se izjasnio da bi dio kvalitetne nastave trebala biti i međusobna podrška u izvježbavanju tehnički zahtjevnih mjesta, kao i slušanje različitih izvedbi skladbi te vježba u manjim grupama unutar ansambla (npr. dvoje po dvoje i slično).

Graf 5 Odgovori ispitanika u vezi elemenata za kvalitetno provođenje nastave komorne glazbe

Treću cjelinu činila su pitanja vezana za utjecaj komorne glazbe na kvalitetu solističkog sviranja i na brže i lakše snalaženje u orkestru, zboru ili drugom većem ansamblu te su bila neobavezna za odgovaranje. Na pitanje koje se odnosilo na utjecaj komorne glazbe na kvalitetu solističkog sviranja odgovorilo je 45 od 75 ispitanika. Većina ispitanika se složila kako im je iskustvo sviranja u komornom sastavu pomoglo u sigurnosti u svoju dionicu i savladavanju treme jer su često imali nastupe s komornim sastavom. Također, zbog komorne glazbe su stekli veće iskustvo u javnom nastupu jer oni solistički nisu bili toliko česti. Isto tako, velik broj studenata je spomenuo da je svirajući komornu glazbu osvijestio intonaciju te da na nju više obraća pažnju dok svira s klavirom. Mnogi su naveli da imaju više strpljenja i

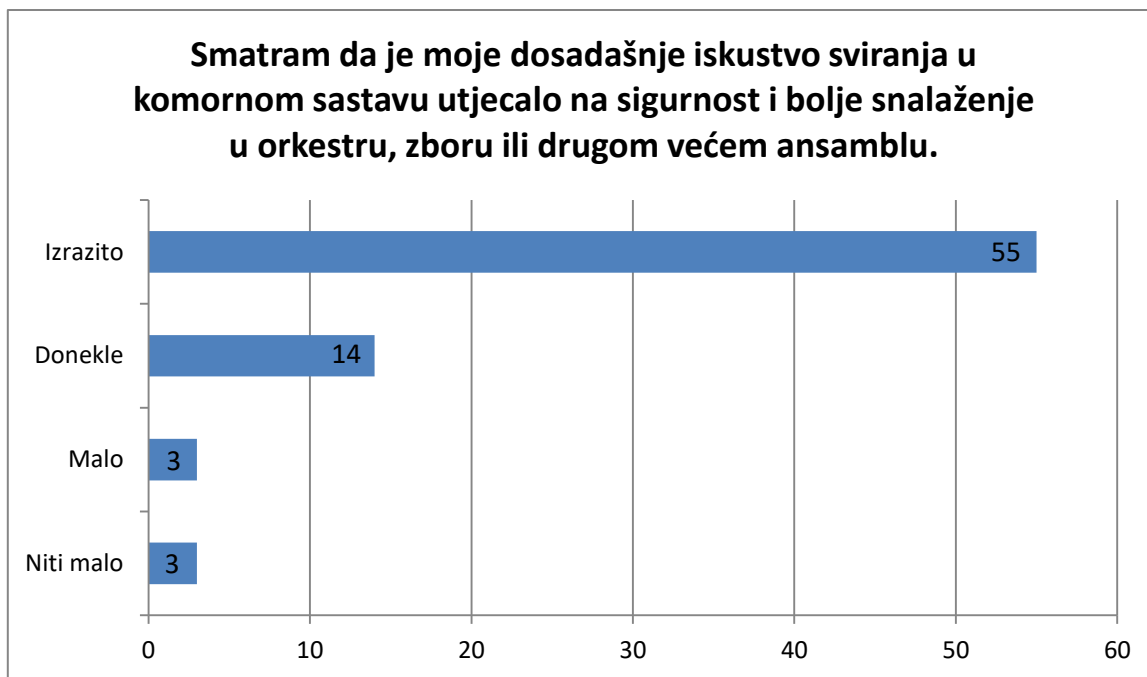
discipline prilikom vježbanja solo skladbi te da primjećuju razlike u bojama zvuka, kao i to da su spremniji za probe s klavirom te da je neverbalna komunikacija s korepetitorom napredovala. Jedna studentica je opisala:

"Zbog prilagodbe svoje boje, ponekad tehnike, otkrila sam nove mogućnosti i proširila vidike kad je u pitanju solist s korepetitorom jer je na neki način, svaki solistički nastup (uz pratnju klavira, orkestra) na neki način i komorni."

Ispitanici su kao primjer naveli da je nastava komorne glazbe utjecala na veću pažnju kod dinamike, ritmičke točnosti i fražiranja. Neki od njih spomenuli su kako su radi prilike surađivanja s mentorom koji nije nastavnik njihovog glavnog predmeta uspjeli naučiti i percipirati muzičke i tehničke stvari na drugačiji način, kao što su fražiranje i pristup analizi te interpretaciji pojedinih skladbi. Naglašavali su da je sudjelovanje u komornom sastavu uveliko utjecalo na njihovo samopouzdanje tijekom solističke izvedbe. Međutim, neki od studenata smatraju da komorna glazba nije imala nikakav utjecaj na njihovo solističko sviranje, rekli su da je situacija obrnuta. Na pitanje kako im je i na koji način nastava komorne glazbe pomogla u solističkom sviranju, jedan student je odgovorio:

"Ne baš u velikoj mjeri, iskustvo samostalnog vježbanja mi je više pomoglo u komornom sviranju."

Na pitanje je li dosadašnje iskustvo sviranja u komornom sastavu utjecalo na sigurnost i bolje snalaženje u orkestru, zboru ili drugom većem ansamblu, ispitanici su se gotovo jednoglasno složili da im je pomoglo. Točnije, 69 od 75 ispitanika je potvrdilo da im je dosadašnje iskustvo sviranja u ansamblu pomoglo u snalaženju u orkestru, zboru ili drugom većem ansamblu, dok je samo troje njih odgovorilo kako je to mala mogućnost, a ostalih troje da tvrdnja ne odnosi na njih. Odgovore možemo vidjeti na šestom grafikonu (graf 6) ispod teksta.

Graf 6 Prikaz odgovora ispitanika vezano uz utjecaj komorne glazbe na snalaženje u orkestru, zboru ili drugom većem ansamblu

Na gore navedeno pitanje, ali u slobodnom komentaru koji je bio neobavezan, odgovorilo je 50 od 75 ispitanika. Ispitanici su kao pozitivnu stranu iskustva sviranja u komornom sastavu naveli kako su počeli više slušati druge kolege, kao i obraćati pažnju na svoje sviranje te su također naveli prilagođavanje i prepoznavanje različitih boja u orkestru.

„Uz slušanje i prilagođavanje svog glasa boji sastava, naučila sam kako preuzeti inicijativu ili pak slijediti tuđu, nadovezati se na frazu, pridonijeti atmosferi, surađivati u kolegijalnom smislu...“

Također, mnogi možda zanemaruju važnost brojanja pauza prilikom orkestralne izvedbe, ali studenti zahvalnost discipline u tome pripisuju praktičnoj nastavi komorne glazbe. Uz to, neverbalnu komunikaciju navode kao veliku prednost koju su naučili tijekom skupnog muziciranja. Jedan od ispitanika naveo je kao odgovor o bitnim tehničkim elementima:

„Međusobno slušanje intonacije; preciznost i ujednačenost; međusobna komunikacija tijekom izvođenja; slušanje zajedničkog stvaranja glazbe, a ne samo slušanje samog sebe; snalaženje u slučaju grešaka...“

Mnogi su ispitanici spomenuli kako radi iskustva sviranja u ansamblu imaju veći osjećaj sigurnosti sviranja u orkestru, što u *tutti* dijelovima orkestralne izvedbe, što u solo mjestima, a

jedna od ispitanica smatra kako tome sigurno doprinosi i podrška drugih kolega unutar orkestra. Isto tako navodili su da im je iskustvo sviranja u ansamblu pomoglo u disciplini i dolasku na vrijeme prije probe te bržem i lakšem snalaženju u notnom tekstu. Prepoznavanje važnijih dionica unutar skladbe, slaže se većina, pomaže u lakšem snalaženju unutar orkestra, zbora ili većeg ansambla. Neki od ispitanika spomenuli su da zahvaljujući iskustvu u ansamblu naučili preuzeti inicijativu, pridonijeti atmosferi i surađivati u kolegijalnom smislu. Jedan od ispitanika naveo je kao prednost iskustva unutar ansambla razvoj socijalnih vještina i bolje shvaćanje i prilagođavanje različitim situacijama.

Velika većina ispitanika je isticala važnom socijalnom komponentom nastave komorne glazbe muziciranja s dragim ljudima, stvaranje novih prijateljstava i uspomena. Navodili su da je atmosfera rada opuštenija nego što je, primjerice, na nastavi orkestra te da je to razlog zašto na nju dolaze raditi sa zadovoljstvom. Mnogi od njih napominju kako je međusobno razumijevanje jedna od najvećih prednosti nastave komorne glazbe.

„Veća se pozornost obraća na glazbu, a ne na pojedince koji je izvode. Glazba se percipira iz više uglova, ne samo svoje dionice. Glazba ujedinjuje različitosti među karakterima, ali i boja instrumenata i glasova.“

Također navode međusobno pružanje pomoći i podrške te jednak način uvažavanja svih mišljenja na nastavi komorne glazbe. Neki od studenata spomenuli su da je prednost to što se, kako su rekli, gotovo potpuno radi na stvaranju glazbe i muziciranju, a ne isključivo na tehničkim problemima instrumenata. Također, uključuju se elementi intonacije, ritma i tempa, kao i opće glazbene ideje pojedinog djela koji se često, po njihovom iskustvu, radi fokusa na tehničke probleme zapostavljaju na nastavi glavnog predmeta. Spominje se i rad na prilagodbi zvukovnih boja, kao i rad na preciznosti i ujednačenosti. Isto tako, radi nastave komorne otkrivaju nove informacije o prirodi instrumenata s kojim sviraju u tom trenutku i upoznaju se s različitom literaturom.

Na temu nedostataka nastave komorne glazbe 17 ispitanika nije niti odgovorilo, ili su možda napisali da ih nema ili da ne znaju. Ispitanici su ukazivali na to kako probe bez mentora znaju biti problematične i da ih nedovoljno savjetovanje mentora svakog člana ponaosob, kategoriziranje i manjak savjetovanja u pristupu kod izrađivanja djela čine manje zainteresiranim za predmet. Nadodaju da bi se mentor trebao više zauzeti kod rješavanja nesuglasica unutar sastava. Spominje se nekvalitetna priprema kolega koja može "kočiti" sastav u napredovanju kao i njihova nezainteresiranost. Također, navodi se da problemi znaju

nastati u dogovoru rasporeda. Mnogi od njih kao nedostatak spominju to što pojedini članovi unutar ansambla nisu spremni na kompromis, što zna rezultirati raspadima ansambala. Ispitanici navode i manjak vremena za vježbanje za nastavu komorne glazbe radi toga što imaju gust raspored, a često se spominje i težak pronalazak adekvatnog prostora za vježbanje. Ispitanici isto tako smatraju da predugo izrađivanje istog programa zna biti zamorno i demotivirajuće, a pojedinci navode kako im je nastava od dva termina tjedno nedovoljna. Isto tako, smatraju da je mogućnost javnih nastupa izrazito mala, radi čega zna doći do manjka motivacije.

Dodatna pitanja odnosila su se na tzv. uspješne komorne sastave i nisu bila obavezna za rješavanje. Na ova pitanja otprilike je odgovorilo 57 od 75 ispitanika (na svako pitanje odgovorio je različit broj ispitanika) što nam govori o ozbiljnom pristupu predmetu nastave komorne glazbe. Na pitanje o učestalosti samostalnih proba, ispitanici su odgovorili da ih održavaju minimalno jedan put u tjednu, a neki od njih i dva puta. Uz to, jedna skupina ispitanika odgovorila je kako samostalne probe ovise o nadolazećim projektima, dok je druga skupina rekla kako bez obzira na projekt održavaju samostalne probe. Na pitanje smatraju li da je njihov mentor uvelike utjecao na uspjeh njihovog sastava, da većina zasluga ide njima kao članovima ili bi se ipak odlučili da su zasluge podjednake. Ispitanici su se generalno složili da su zasluge podjednake, troje njih naglasilo je kako smatra da je veća zasluga mentora, dok njih četvero da bi zasluga trebala pripasti članovima sastava. Na temu uspjeha njihovih komornih sastava ispitanici su istaknuli nekoliko komornih natjecanja, ali velika većina njih je u trenutku ispunjavanja ankete tek osnovala komorni sastav pa su dodali kako ih uspjesi tek čekaju. Na pitanje smatraju li da je promocija važna, 45 ispitanika odgovorilo je kako se slažu da je promocija važna, njih 7 je odgovorilo da nije važna, dok je 6 ispitanika navelo kako važnost promocije ovisi o ambicijama članova sastava. Kao način promoviranja ispitanici su uglavnom navodili promoviranje putem društvenih mreža i YouTube kanala.

3.2. Analiza odgovora ispitanika

Analizom odgovora ispitanika uočene su određene korelacije. Za istu skupinu studenata koja je odgovorila kako se osjeća ugodno svirajući u komornom ansamblu, pokazalo se da redovito dolaze na nastavu te redovito održavaju samostalne probe bez prisutnosti mentora. Isto tako, smatraju da će njihovo iskustvo sviranja unutar komornog sastava utjecati na njih kao sveukupnog glazbenika, kao što je utjecalo na bolje snalaženje u orkestru, zboru ili

drugom većem ansamblu te na kvalitetu solističkog sviranja. Također navode da se, ako dođe do nesuglasica unutar ansambla, uspješno nose s tim. Uz to, smatraju da će biti kompetentni za vođenje nastave komorne glazbe pri završetku studija.

Studenti koji su potvrdili da će njihovo iskustvo sviranja unutar komornog ansambla utjecati na njih kao glazbenike, prilikom proba pripreme učionicu na vrijeme te se slažu kako je potrebno izražavati vlastito mišljenje. Ugodno im je svirati unutar komornog sastava i smatraju da im je dosadašnje iskustvo sviranja u ansamblu utjecalo na kvalitetu solističkog sviranja.

Ista skupina studenata koja se složila s činjenicom kako smatraju da će prilikom završetka studija biti kompetentni predavati nastavu komorne glazbe odgovorila je da redovito dolaze na nastavu, smatraju da je uvažavanje tuđeg mišljenja važno, osjećaju se ugodno svirajući unutar komornog sastava te smatraju da je iskustvo sviranja unutar komornog sastava utjecalo na njihovu kvalitetu solističkog sviranja.

Sljedeći odgovori su se kroz analizu pokazali neovisnim jedni o drugima. Način formiranja sastava ne ovisi o tome jesu li ispitanici redoviti na nastavi komorne glazbe, je li učionica spremna na vrijeme, kao i to igra li ugodna atmosfera veliku ulogu na samostalnim probama. Također, pokazalo se kako formiranje sastava i uvažavanje tuđeg mišljenja, kao i međusobno slaganje članova ansambla nije kompatibilno u podudaranju odgovora. Uspješno nošenje s nesuglasticama unutar sastava, iskustvo sviranja unutar komornog sastava i utjecaj na bolje snalaženje u orkestru, zboru ili drugom većem ansamblu te na kvalitetu solističkog sviranja pokazalo se neovisnim o načinu formiranju sastava, kao i kompetentnost ispitanika za vođenje nastave komorne glazbe.

U analizi se pokazalo kako redovitost studenata ne ovisi o tome kojeg su spola, igra li neverbalna komunikacija prilikom izvođenja veliku ulogu, kao i to da međusobno neslaganje članova može dovesti do raspada ansambla.

4. MIŠLJENJE NASTAVNIKA, MENTORA KOMORNE GLAZBE

Kako bi se doznalo mišljenje mentora, pozvani su nastavnici Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu na sudjelovanje u istraživanju putem elektroničke pošte gdje su mogli birati žele li odgovoriti na pitanja pisanim putem ili na sastanku uživo. Poziv je bio upućen osmero nastavnika te su svi osim jedne nastavnice pristali na sudjelovanje. Postavljeno im je jedanaest pitanja koja su bila vezana za nastavu komorne glazbe te su podijeljena u nekoliko kategorija vezane za kompetencije i interakciju u nastavi komorne glazbe, ali i pitanja koja se odnose na način i pristup u radu nastavnika.

Na pitanje kako to da su se odlučili predavati komornu glazbu, nastavnici su uglavnom prepričavali slijed događaja i životne puteve koji su ih navodili ka komornoj glazbi. Najčešće su u skupnom muziciranju uživali već od malih nogu pa je to bio logičan slijed događaja, ali bilo je i onih koji si životni put nisu zamislili onako kako im je ispao, ali kako kažu, na kraju je ispalo i bolje od očekivanog. S druge strane, za neke nastavnike i nije bilo previše opcija s obzirom na vrstu instrumenta koji sviraju pa već poučeni dugogodišnjim iskustvom sviranja unutar vlastitog ansambla, odlučili su predavati nastavu komorne glazbe. Jedna nastavnica je željela predavati upravo ono čime se i sama bavi, a druga je pak navela kako je komorna glazba imala veliku utjecaj na nju i u osnovnoj školi gdje joj je upravo skupno muziciranje bio najdraži dio sata. Uz to, smatra kako se sve dogodilo logičnim slijedom te da je odlučila pokušati svoje iskustvo sudjelovanja u komornim sastavima prenijeti na mlade kolege.

4.1. Interakcija u nastavi komorne glazbe

Nakon što su nastavnici bili upoznati s rezultatima ankete provedene među studentima, jedno od postavljenih pitanja bilo je vezano za komunikacijske vještine studenata. Studenti su naveli kako smatraju da su mentori ti koji, naravno, osim što ih usmjeravaju u načinu vježbanja, da su zaslužni za uspješnost njihove izvedbe i kvalitete komornog sastava, ali da su oni ti koji bi trebali rješavati nesuglasice koje možda nastanu među članovima ansambla. Na pitanje jesu li se ranije susreli sa sličnim problemom te smatraju li da studenti s kojima rade imaju dovoljno dobro razvijene socijalne vještine odgovorili su različito. Jedan od profesora započeo je tu temu iz vlastitog iskustva kada je bio još student, gdje je već tada naučio da odnos između nastavnika i studenata treba biti na profesionalnoj razini te da ne treba miješati privatno i poslovno. Jedna nastavnica smatra kako problem socijalnih vještina postoji već u

srednjim školama. Smatra da se takvi problemi trebaju rješavati sustavno. Iako je imala sreće da joj studenti nisu imali problema i dolazili s pritužbama jedni drugih, više se susretala s problemima koji su tzv. izvođačke prirode, pitanja različitih stavova s nesuglasicama u pogledu interpretacije. S jedne strane, jedna od ispitanica navodi kako smatra da je najbolje izbjeći problem nesuglasica na način da se okupi četiri ili pet osoba, koliko je već potrebno za određen sastav, koje funkcioniraju i u privatnom životu dobro. Dok s druge strane, neki navode kako bi se za rješavanje nesuglasica u komornom sastavu trebalo formirati zajedničko mišljenje i da bi bilo dobro kad bi članovi međusobno napravili korak prema onima koji misle suprotno. U svakom slučaju, nalaze kompromis kao rješenje. Isto tako, praksa je pokazala da problem nesuglasica postoji kod samostalnih proba radi kojih često dolazi do rasformiranja određenih komornih sastava. Ispitanici se jednoglasno slažu kako je otvorena komunikacija ključ za uspjeh i komornog sastava i uspješnog provođenja nastave.

4.2. Doprinos nastave komorne glazbe razvoju kompetencija glazbenika

Na pitanje zašto je nastava komorne glazbe jednako važna kao i nastava glavnog predmeta, nastavnici su se gotovo jednoglasno složili u vezi toga da je komorna glazba važna za razvoj glazbenih kompetencija koje pomažu i u glavnom predmetu, a to su rad na intonaciji, učenje brzog reagiranja, promjene u tempu i metru te planiranje fraziranja. Također, nastavnici navode da se možda baš zahvaljujući komornoj glazbi studenti uče organizacijskim vještinama, kao i to da postoje veće šanse u ostvarenju karijere s komornim sastavom, nego solističke. Spominju i to da se komornom glazbom proširuju vidici percipiranja radi mogućnosti suradnje s drugim kolegama i nastavnicima. Uz to, mnogi od njih su navodili da su se oni razvili u kvalitetnije glazbenike zahvaljujući nastavi komorne glazbe.

„Rekla bih da je studiranje komorne glazbe uz bok glavnom instrumentu. Često se kaže da će većina studenata svoj profesionalni život provesti u simfonijskim ili komornim orkestrima i da je to naš 'core business', odnosno temeljna djelatnost. Iako je to naravno točno, još je važnije da komorna glazba direktno uči kako biti muzički kreativan i kako doprinijeti općoj muzičkoj ideji ansambla ili dionice u kojoj se svira, odnosno kako biti više od glazbenika koji će pripremiti čiste note, a dirigent ili vođa dionice će reći kako treba svirati. To je odlika koja razdvaja dobre orkestre ili ansamble od onih manje dobrih – sposobnost i želja da se na

probe dođe s idejama, stavom, zanimanjem i razumijevanjem komada koji se svira. Interpretativne ideje će onda rađati neke nove, a to u konačnici znači baviti se glazbom.“

Sljedeće postavljeno pitanje bilo je jesu li nastavnici u radu sa studentima otkrili metodu rada koja im je pomogla u njihovom daljnjem djelovanju, tj. u njihovom ansamblu, u radu u orkestru ili solističkoj karijeri. Svi ispitanici su odgovorili kako su razvili kompetencije koje su njima koristile u daljnjem radu te da je nastava recipročna u dijeljenju iskustva. Spomenuli su da su zahvaljujući tome, između ostalog, postali i tolerantniji. Počinju percipirati stvari na drugačiji način i primjećivati te koristiti pojedine ideje koje do tog trenutka nisu. Dio nastavnika navodi kako im baš studenti budu inspiracija te da im se s užitkom znaju priključiti u zajedničkom muziciranju.

Na pitanje smatraju li da bi studenti bili formiraniji za nastavu komorne glazbe na akademiji kada bi se na njoj više inzistiralo u osnovnim i srednjim školama nastavnici su podijeljeni u odgovorima. Međutim, jedan od nastavnika istaknuo je kako su kvalitetni profesori najpotrebniji u osnovnim školama. Jedna od nastavnica smatra kako je apsolutno nužno u školskim kurikulumima komornoj glazbi dati bitno veći prostor. Navodi kako je od malih nogu važno za djecu da slušaju svijet oko sebe, reagiraju na njega i nađu svoje mjesto u njemu. Tvrdi da sviranje komorne glazbe može činiti upravo to, a usput poticati i slušanje vlastitog zvuka, a onda i zvuka u ansamblu. Smatra da se pravilnim pristupom tom predmetu tijekom pohađanja glazbene škole može kod djece razviti dodatni interes i oduševljenje glazbom.

Posljednje postavljeno pitanje vezano za studente bilo je smatraju li nastavnici da će njihovi studenti biti dovoljno kompetentni za predavanje nastave komorne glazbe nakon što završe studij. Reakcije i odgovori su uglavnom bili pozitivni. Neki od profesora pretpostavljaju da bi njihove metode rada mogle biti zaslužne za to, što im je zapravo zaista važno. Dok su jedni odgovorili kako o tome ne razmišljaju na način da je komorna glazba predmet na kojem se uči studente kako predavati nastavu komorne glazbe, nego gdje će netko postati komorni glazbenik, drugi pak smatraju kako je velika većina njihovih studenata kompetentno za predavanje nastave komorne glazbe, dok za drugi dio studenata nije sigurna je li ih takva vrsta posla interesira. No, jedna se od nastavnica nada da će njezini studenti biti kompetentni predavati komornu glazbu i govori da je to zapravo i njezin cilj.

4.3. Rad sa studentima na nastavi komorne glazbe

Na pitanje smatraju li da je bolje kada se studenti samostalno okupe u komorni sastav ili kada članove unutar sastava rasporede oni sami, nastavnici su imali različite odgovore i primjere. Većina njih smatra da radi toga što postoji mogućnost da studenti samostalno biraju članove komornog sastava u kojem žele svirati, da ih na taj način usmjeravaju te potiču na iskrenu želju bavljenja komornom glazbom. Uz to, smatraju da takav način prijave studentima zadaje određenu dozu odgovornosti prema formiranom ansamblu. Osim što je takva praksa omogućila slobodu studentima i više ih zainteresirala, dala je i na značaju samom predmetu. Neki nastavnici smatraju da bez obzira na to je li se sastavi samostalno okupe ili ih raspoređi mentor, da je tu najveći problem percepcije nastave komorne glazbe od strane studenata, ali i nastavnika glavnog predmeta.

Jedno od pitanja se nadovezuje na već gore spomenutu temu, a to je smatraju li profesori da se za kvalitetan razvoj studenta prilikom osnivanja određenog komornog sastava oni trebaju zadržavati u istom ili smatraju da bi studenti trebali proći što više različitih ansambala kroz studij. Bilo je različitih odgovora, navođenja prednosti i nedostataka, pozitivnih i negativnih odgovora i primjera na postavljeno pitanje. Dok jedni smatraju kako je potrebno mijenjati ansamble iz godine u godinu radi sviranja što raznovrsnijeg repertoara i kombinacije različitih sastava, drugi navode kako je potrebno određeno vrijeme za stvoriti kvalitetan ansambl koji će dosegnuti određenu razinu.

„I jedan i drugi vid studiranja ima prednosti i nedostatke. Prednost stalnog ansambla je u tome što se dugogodišnjim radom stječu jače veze, ljudi se bolje upoznaju, osobno i kao glazbenici, podiže se kvaliteta zajedničkog muziciranja te takav način rada priprema studente na situacije u budućem profesionalnom ansamblu. S druge strane, studenti se mogu na neki način 'uljuljkati' u poznatu okolinu i repertoar te si ograničiti mogućnost upoznavanja novih ljudi i djela, što je također vrlo važan aspekt studiranja. No, kako je u glazbi sve veća tendencija ka užoj specijalizaciji to ne mora biti nužno nedostatak. Ja sam osobno sklon stalnim ansamblima bar dvije-tri godine jer mi se čini da se kroz to vrijeme mogu razviti njihovi potencijali, ali te odluke prepuštam svakome da donese prema osobnom afinitetu.“

Sljedeće pitanje vezano je uz odnos studenata prema radu za nastavu komorne glazbe. Nastavnici se gotovo jednoglasno slažu te smatraju kako su se stvari u posljednjih nekoliko

godina u vezi spomenutog pitanja pokrenule na bolje. Jedna nastavnica navela je primjer gdje su studenti prije desetak godina svirali svi skupa unutar istog ansambla radi potrebe za ocjenom, dok sad velika većina ljudi svira u dva, a neki čak i u tri ansambla. Očito je da interes za predmet raste. Međutim, jedan od profesora uz sav trud koji ulaže i dalje smatra kako je interes studenata nedovoljan te navodi na koji ih način pokušava motivirati. Navodi kako ih često potiče da samostalno rade, da im omogućava i prostor, ali da bez obzira na sve, neki studenti nisu zainteresirani.

Na pitanje koliko je važna uloga mentora na razvoj pojedinca unutar ansambla, kao i samog ansambl, jedna od nastavnica je odgovorila da je pojedinac u ansamblu izrazito važan radu svoje kvalitete jer svaki pojedinac donese nešto u ansambl, svatko ima nešto što je dobro za ansambl. Rekla je da bi pravo pitanje bilo koliko je ansambl sposoban iskoristiti kvalitete pojedinca jer bit ansambla nije pojedinac, nego to da ansambl funkcionira kao jedan. Spomenula je i to kako ne slušamo pojedinca unutar ansambla, nego cjelinu.

„Ne mogu gledati studenta s problemom i ne reći mu ništa jer eto, uvjetno rečeno, to "nije" moj posao. Sve je moj posao. Ovdje se radi ne samo u odnosu mentora i ansambla, nego o tome da je mentor osoba koja ne komunicira sa studentima samo o tehničkim problemima ili samo o zahtjevima kompozicije, nego je to stvar koja mora obuhvatiti i jedno i drugo. Dakle, moje je mišljenje da je mentor vrlo važan u tom smislu i da u tom smislu i mora djelovati.“

Jedna grupa nastavnika smatra da razvoj pojedinca, kao i samog ansambla, ovisi isključivo o njima samima, dok s druge strane, postoje i oni koji misle da puno toga ovisi o pojedincu, ali i da je bez mentora teško napredovati. Naveli su kako je bez određenih uputa, neprekidnih ponavljanja i upornosti teško doprijeti do određenih studenata i motivirati ih za rad.

Što se tiče metoda rada, ono što je zajedničko većini nastavnika među kojima je proveden intervju je prvenstveno individualizirani pristup svakom ansamblu. Uz to što svakom ansamblu pristupaju pojedinačno, imaju i "pravila ponašanja" poput dolazaka na vrijeme, redovitog vježbanja, neotkazivanja nastave i slično. Pokušavaju uspostaviti profesionalni odnos unutar ansambla radi toga što žele studentima približiti djelovanje profesionalnih glazbenika, kao što su raspodjela obaveza, biranje repertoara, organizacija proba i sl. Jedan od najbitnijih glazbenih elemenata na kojima nastavnici inzistiraju su intonacija, prima vista i brzo čitanje, zajedničko sviranje, snalaženje u tekstu, harmonijska i formalna analiza čemu mogu doprinijeti skladbe koje imaju česte promjene tempa i potrebe za zajedničkim

fraziranjem. Neki od nastavnika tvrde da možda nisu u radu sa studentima pronašli posebnu metodu rada, ali su doživjeli "aha" efekt. Dodaju kako ih fasciniraju različite interpretacije studenata i njihova dosjetljivost. U svakom slučaju, nastavnici naglašavaju kako se u radu sa studentima može zaista puno naučiti. Neki od nastavnika preslikavaju situacije s kojima su se sretali unutar vlastitog ansambla tijekom rada sa studentskim ansamblima. Ako je potrebno, konzultiraju se s kolegama radi problema tehničke prirode vezane za pojedini instrument.

Jedna od zanimljivijih metoda rada koju nastavnici koriste u kojoj, kada vide da su studenti preoprezni i isključivo fokusirani na note, kažu studentima da se okrenu za sto osamdeset stupnjeva i tako sviraju međusobno okrenuti leđima. Sličan primjer je sugestija profesora da određeno mjesto u skladbi sviraju u marku. Rezultati su uglavnom takvi da studenti prestanu paničariti, počnu više muzicirati te se počnu više međusobno slušati.

Ističu važnost mentora u inspiraciji ansambla i u prijenosu pozitivne energije na studente. Jedna od najučinkovitijih metoda rada pokazala se otvorena komunikacija, oko koje se i studenti i profesori gotovo jednoglasno slažu da je od velike važnosti.

5. DISKUSIJA

Rezultati ovog istraživanja od velikog su značenja bez obzira na to što je u anketi sudjelovalo, objedinjeno gledano, jedna trećina studenata Muzičke akademije u Zagrebu kojima je obavezan kolegij nastave komorne glazbe. Ispitanici koji su sudjelovali u rješavanju ankete svjesni su važnosti nastave komorne glazbe i njezinog utjecaja na razvoj kompetencija glazbenika, na što upućuju i odgovori nastavnika u provedenom intervjuu. I jedna i druga skupina ispitanika složila se u vezi toga da je komorna glazba važna za razvoj glazbenih kompetencija koje pomažu i u glavnom predmetu, a to su rad na intonaciji, učenje brzog reagiranja, promjene u tempu i metru te planiranju fraziranja. Također, obje skupine ispitanika smatraju da postoje veće šanse u ostvarenju karijere s komornim sastavom, nego solističke, a kompetencije za predavanje studenata nastave komorne glazbe uglavnom su prepoznate kao dovoljno razvijene.

Studenti su naveli kako smatraju da su mentori ti koji bi trebali rješavati nesuglasice koje nastanu među članovima ansambla, dok su neki od nastavnika na postavljeno pitanje odgovorili kako smatraju da bi studenti samostalno trebali rješavati moguća neslaganja te da je u takvim situacijama najbolje pronaći kompromis. Uz to su nadodali kako se do sada nisu susreli s navedenim problemom, osim kod onog tzv. izvođačke prirode.

Na grafikonu četiri (graf 4) prikazani su odgovori studenata i njihovog viđenja kvalitetnog provođenja nastave komorne glazbe. U usporedbi s odgovorima nastavnika na temu metoda rada i provođenja nastave, odgovori obje skupine ispitanika međusobno se podudaraju.

6. ZAKLJUČAK

Komorna glazba ima veliku ulogu u oblikovanju glazbenika, što u bržem i lakšem snalaženju unutar orkestra, zbora ili drugog većeg ansambla, što u kvalitetnijoj solističkoj izvedbi. Bez obzira na to kojim se poslom odlučili baviti nakon studija, treba shvatiti kako kroz nastavu komorne glazbe se može naučiti ili se usavršiti u socijalnim i organizacijskim vještima, kao i poraditi na toleranciji i drugim bitnim glazbenim elementima. Isto tako, treba iskoristiti suradnje s različitim mentorima, njihove različite poglede na način rada, interpretacije, pristup u izrađivanju kompozicija te se voditi njihovim iskustvom za koje nije isključeno da će jednog dana pomoći i nama ili nas čak, nadam se, uspjeti motivirati. Također, potrebno je iskoristiti mogućnost suradnje s kolegama različitih smjerova jer osim što se uči prilagođavanju različitih zvukovnih boja, intonaciji, ritmičkoj i vertikalnoj preciznosti i drugim tehničkim elementima, postoji mogućnost za stjecanjem dobrih poznanstava, a možda čak i prijateljstva.

Iz svega navedenog možemo zaključiti da je uvođenje semestralnih kolokvija na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, kao i mogućnost samostalnog okupljanja studenata u ansamble zainteresiralo, a ujedno i motiviralo studente za kvalitetniji rad za nastavu komorne glazbe. Kao prijedlog osvještavanja o važnosti komorne glazbe i njenom utjecaju na profesionalni razvoj glazbenika, ne bi bilo loše kada bi se slično istraživanje provelo među učenicima srednjih škola. Također, kao jedan od prijedloga za daljnje istraživanje je praćenje razvoja jednog od ansambala od formiranja do završetka, naravno, uz bilježenje svih tehničkih, glazbenih i socijalnih elemenata.

Za kraj se nadam, kao i jedan od profesora, da će možda i trenutna situacija u kojoj se nalazimo pogodovati po pitanju komorne glazbe. Smatra da će cijela ova Covid situacija izroditi i puno dobrih stvari, a jedna od njih je i povratak komorne glazbe u žižu javnosti radi, već svima nam poznatih epidemioloških mjera.

7. BIBLIOGRAFIJA

Izvori

Alexandre, V. 2015. *Chamber music rehearsal features*

https://www.academia.edu/11505946/Chamber_music_rehearsal_features (preuzeto 05. siječnja 2021.)

Burt-Perkins, R., Mills, J., (2008). The role of chamber music in learning to perform: a case study. *Music performance research*, vol. 2 str. 26-35

https://www.researchgate.net/profile/Rosie-Perkins/2/publication/254341852/The_role_of_chamber_music_in_learning_to_perform_a_case_study/links/54f04f300cf2432ba659f412/The-role-of-chamber-music-in-learning-to-perform-a-case-study.pdf (preuzeto 08. svibnja 2021.)

Polifonia pre-college working group. (2007). *Final report: Pre-college music education in Europe*. Sveučilište u Lundu, AEC Publications <file:///D:/Users/Korisnik/Downloads/aec-wg-report-pre-college-music-education-in-europe-en-1.pdf> (preuzeto 18. svibnja 2021.)

Porter Tall, S., (2014). Chamber Music Society of Lincoln Center Education Department, *Building a chamber music program* <https://www.chambermusicsociety.org/nyc/education-programs/school-programs/teachers-guide/> (preuzeto 05. siječnja 2021.)

Službena stranica ECMA <https://www.ecma-music.com/en/> (preuzeto 08. svibnja 2021.)

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, (2006). *Nastavni plan i program za osnovne glazbene škole* https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_09_102_2320.html (preuzeto 09. svibnja 2021.)

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, (2008). *Nastavni plan i program za srednje glazbene škole*

https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/SrednjeObrazovanje/Nastavniplanovi-Umjetnicke/1_nastavni_plan_i_program_za_srednje_glazbene_i_plesne_skole.pdf (preuzeto 09. svibnja 2021.)

AEC. 2021. AEC vision & mision [online] <https://www.aec-music.eu/about-aec/aec-vision-mission> (preuzeto 09. svibnja 2021.)

Popis grafičkih prikaza

Grafikon 1 Podaci rješavanja ankete studenata različitih Muzičkih akademija.....12

Grafikon 2 Prikaz raspodjele ispitanika po godinama studija.....13

Grafikon 3 Prikaz rezultata o uspješnosti savladavanja nesuglasica među članovima komornog sastava.....	14
Grafikon 4 Odgovori ispitanika na izjavu „ <i>Smatram da mentor komorne glazbe treba biti profesor koji NIJE profesor glavnog predmeta.</i> “	15
Grafikon 5 Odgovori ispitanika u vezi elemenata za kvalitetno provođenje nastave komorne glazbe.....	16
Grafikon 6 Prikaz odgovora ispitanika vezano uz utjecaj komorne glazbe na snalaženje u orkestru, zboru ili drugom većem ansamblu.....	18

Prilog 1

Anketni upitnik

OPĆI DIO

Godina rođenja: _____

Spol: m / ž / ne želim se izjasniti

Visoko učilište: (na biranje + ostalo: _____)

Odsjek i smjer: _____

Godina studija: _____

Vrsta komornog sastava u kojem sudjelujete / ste sudjelovali: _____

Jeste li raspoređeni u svoj komorni sastav ili ste se kao sastav samostalno okupili i pronašli svoga mentora? _____

NASTAVA KOMORNE GLAZBE

MOLIM VAS DA ZA SVAKU TVRDNJU NA SKALI OD 1 – 4 OZNAČITE U KOJOJ MJERI JU SMATRATE VAŽNOM. SVOJ STUPANJ SLAGANJA IZRAZITE OZNAČAVANJEM ODGOVARAJUĆEG ODGOVORA – 1=NITI MALO, 2=MALO, 3=DONEKLE, 4=IZRAZITO.

Redovito dolazim na nastavu.

Niti malo **1 – 2 – 3 – 4** Izrazito

Sastav održava samostalne probe bez prisutnosti mentora.

Niti malo **1 – 2 – 3 – 4** Izrazito

Na nastavi i samostalnim probama ugodna atmosfera ne igra veliku ulogu.

Niti malo **1 – 2 – 3 – 4** Izrazito

Međusobno slaganje članova komornog sastava je važno.

Niti malo **1 – 2 – 3 – 4** Izrazito

Izražavanje vlastitog mišljenja nema svrhe.

Niti malo **1 – 2 – 3 – 4** Izrazito

Uvažavanje tuđeg mišljenja je važno.

Niti malo **1 – 2 – 3 – 4** Izrazito

Neverbalna komunikacija prilikom izvođenja igra veliku ulogu (npr. kontakt očima, gestikulacije).

Niti malo **1 – 2 – 3 – 4** Izrazito

Važno je odrediti cilj kako bi sastav bolje funkcionirao (npr. javni nastupi, natjecanja, organizacija vlastitog koncerta).

Niti malo **1 – 2 – 3 – 4** Izrazito

ULOGA MENTORA I METODE RADA

Smatram da mentor komorne glazbe treba biti profesor koji NIJE profesor glavnog predmeta.

DA/NE/Ostalo: _____

U PITANJIMA KOJI SLIJEDE MOGUĆE JE ODABRATI VIŠE OD JEDNOG ODGOVORA.

Mentor ima važnu ulogu zbog:

- Uspješnosti izvedbe
- Kvalitete sastava
- Usmjeravanja članova sastava u načinu vježbanja
- Rješavanju nesuglasica među članovima ansambla
- Ostalo: _____

Što smatrate bitnim kako bi se nastava komorne glazbe održala kvalitetno?

- Otvorena komunikacija s mentorom
- Otvorena komunikacija među članovima ansambla
- Rad na balansu među instrumentima
- Rad na intonaciji
- Rad na ujednačenosti i preciznosti
- Rad na boji sastava (slušanje te prilagodba međusobnih boja tona)
- Vježbanje u manjim grupama (npr. dvoje po dvoje)
- Analiza djela
- Strpljenje
- Međusobna podrška u izvježbavanju tehnički zahtjevnih mjesta
- Slušanje različitih izvedbi djela
- Ostalo: _____

MOLIM VAS DA ZA SVAKU TVRDNJU NA SKALI OD 1 – 4 OZNAČITE U KOJOJ MJERI JU SMATRATE TOČNOM. SVOJ STUPANJ SLAGANJA IZRAZITE OZNAČAVANJEM ODGOVARAJUĆEG ODGOVORA – 1=NITI MALO, 2=MALO, 3=DONEKLE, 4=IZRAZITO.

Osjećam se ugodno svirajući u komornom sastavu.

Niti malo **1 – 2 – 3 – 4** Izrazito

Smatram da će iskustvo sviranja u komornom sastavu utjecati na mene kao glazbenika.

Niti malo **1 – 2 – 3 – 4** Izrazito

Smatram da je moje dosadašnje iskustvo sviranja u komornom sastavu utjecalo na sigurnost i bolje snalaženje u orkestru, zboru ili drugom većem ansamblu.

Niti malo **1 – 2 – 3 – 4** Izrazito

Molim Vas opišite na koji način je Vaše dosadašnje iskustvo sviranja u komornom sastavu utjecalo na sigurnost i bolje snalaženje u orkestru, zboru ili drugom većem ansamblu.

Smatram da je moje dosadašnje iskustvo sviranja u komornom sastavu utjecalo na kvalitetu solističkog sviranja.

Niti malo **1 – 2 – 3 – 4** Izrazito

Molim Vas opišite na koji način je Vaše dosadašnje iskustvo sviranja u komornom sastavu utjecalo na kvalitetu solističkog sviranja.

Smatram da međusobna neslaganja članova mogu utjecati na raspad sastava.

Niti malo **1 – 2 – 3 – 4** Izrazito

Ako dođe do nesuglasica među članovima, uspješno se nosim s tim.

Niti malo **1 – 2 – 3 – 4** Izrazito

Uspjeh komornog sastava ovisi o tome jesu li članovi ista generacija (na istoj godini).

Niti malo **1 – 2 – 3 – 4** Izrazito

Odabir repertoara utječe na uspjeh sastava.

Niti malo **1 – 2 – 3 – 4** Izrazito

Smatram da ću nakon završetku studija biti kompetentan/na za vođenje nastave komorne glazbe u glazbenoj školi.

Niti malo **1 – 2 – 3 – 4** Izrazito

Koje su prednosti nastave komorne glazbe?

Koji su nedostaci nastave komorne glazbe?

AKO SMATRATE VAŠ KOMORNI SASTAV USPJEŠNIM, MOLIM VAS DA ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA.

Koliko puta tjedno imate probe i koliko one traju?

Ovisi li količina proba o pojedinom projektu ili bez obzira na sve imate redovne samostalne probe?

Smatrate li da je vaš mentor uvelike utjecao na uspjeh vašeg sastava, da većina zasluga ide vama kao članovima ili biste se ipak odlučili da su zasluge podjednake?

Kojim biste se uspjesima Vašeg komornog sastava mogli pohvaliti?

Postoji li u Vašem komornom sastavu među članovima "vođa", svatko je zadužen za određene stvari ili svi sudjelujete podjednako? Navedite primjer.

Smatrate li da je promocija sastava važna?

DA/NE/Ostalo: _____

Ako je prethodni odgovor "DA", na koji način obavljate promociju?

Prilog 2

Pitanja za intervju

1. Što biste rekli, koliko je važna uloga mentora u razvoju pojedinca unutar ansambla, kao i samog ansambla?
2. Koje su Vam se metode rada pokazale kao najučinkovitije?
3. Što smatrate, koliko je važna komunikacija profesor-student, ali i otvorena komunikacija među članovima u sastavu?
4. Jeste li ikada kao voditelj ansambla (u radu sa studentima) otkrili metodu rada koja je i Vama pomogla u Vašem djelovanju kao glazbenika (u orkestru / ansamblu)? Molim Vas da navedete primjer.
5. Smatrate li da će vaši studenti pri završetku studija biti kompetentni za vođenje nastave komorne glazbe u glazbenim školama?
6. Kako biste komentirali to da studenti smatraju da mentor ima važnu ulogu u rješavanju problema/nesuglasica u sastavu. Smatrate li da studenti s kojima radite imaju dovoljno dobro razvijene socijalne vještine?
7. Smatrate li važnim za kvalitetan razvoj studenta da se prilikom osnivanja određenog komornog sastava on zadržava iz godine u godinu unutar istog ili smatrate da bi studenti trebali proći što više ansambala kroz studij?
8. Smatrate li da je bolje kada se ansambli samostalno okupe ili kada članove unutar ansambla rasoredi profesor?
9. Zašto je komorna glazba važna za razvoj mladog umjetnika gotovo jednako kao i nastava glavnog instrumenta?
10. Smatrate li da bi studenti bili formiraniji za nastavu komorne glazbe na Akademiji da se na njoj više inzistira u osnovnim i srednjim školama? Je li to potrebno? Na koji način bi se stvari trebalo možda poboljšati (ako smatrate da je potrebno)?
11. Smatrate li da se odnos studenata prema radu za nastavu komorne glazbe promijenio (na bolje ili lošije) u odnosu na vrijeme kada ste počeli predavati komornu glazbu?
12. Kako to da ste se odlučili baviti komornom glazbom i predavati ju?

